

Warszawa, dnia 20 grudnia 2021 roku

Stanowisko

Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu

Krajowej Rady Radców Prawnych

dotyczące dopuszczalności poinformowania przez radcę prawnego działającego w sprawie prywatnej, w piśmie wzywającym do naprawienia szkody o tym, że zachowanie osoby, do której kierowane jest wezwanie prowadzi nie tylko do roszczeń odszkodowawczych, ale także o treści przepisu art. 288 KK

I. Przedmiot sprawy

W listopadzie 2021r. do Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych skierowana została prośba radcy prawnego o wydanie stanowiska w sprawie dotyczącej dopuszczalności poinformowania w piśmie wzywającym do naprawienia szkody o tym, że zachowanie osoby, do której kierowane jest wezwanie prowadzi nie tylko do roszczeń odszkodowawczych, ale także o treści przepisu art. 288 KK (tj. uszkodzenia mienia). Pismo pochodziłoby od radcy prawnego w jego prywatnej sprawie i kierowane byłoby przez radcę prawnego do osoby, która spowodowała szkodę w mieniu prywatnym radcy prawnego. Z informacji przekazanych przez radcę prawnego kierującego zapytanie wynika, że pismo miałyby zostać kierowane do sąsiada, który pod wpływem alkoholu uszkodził drzwi do mieszkania radcy prawnego, kopiąc w nie.

Radca prawny powziął wątpliwość czy tego rodzaju działanie, mogłoby być uznane za naruszające kodeks etyki? (*art. 38 ust. 2. Radca prawny nie może w swych zawodowych wystąpieniach grozić postępowaniem karnym lub dyscyplinarnym*). W ocenie radcy prawnego nie jest to działanie sprzeczne z kodeksem, gdyż po pierwsze dotyczy działania we własnym imieniu i nie jest to wystąpienie zawodowe, po drugie informuje wyłącznie o treści Kodeksu Karnego.

Komisja, zgodnie z zakresem jej działania, udziela opinii wyjaśnień i interpretacji w sprawach związanych z wykonywaniem zawodu radcy prawnego. W kierowanym do Komisji pytaniu, radca prawny uczynił zastrzeżenie, sprawa dotyczy sfery prywatnej, zastrzegając równocześnie, że planuje poinformowanie w tej sprawie właśnie jako radca prawny o przepisach kodeksu karnego, osoby która wyrządziła mu szkodę.

II. Źródła prawa i materiały wykorzystane do zajęcia stanowiska.

Dla przedstawienia stanowiska w sprawie, oparto się na następujących przepisach prawa:

- 1) Ustawa z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych (Dz.U. z 2020r. poz. 75 z późn. zm., dalej „u.r.p.”) – art. 11;
- 2) Kodeks Etyki Radcy Prawnego - Uchwała Nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014r. w sprawie Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, dalej „KERP” – art. 11, art. 38;

oraz wykorzystano następujące materiały:

- 1) T. Scheffler (red.), Ustawa o radcach prawnych. Komentarz, Warszawa 2018;
- 2) T. Scheffler (red.), Kodeks Etyki Radcy Prawnego. Komentarz. Wyd. 3, Warszawa 2021;

III. Analiza zagadnienia.

3.1. W pierwszej kolejności zwrócić należy uwagę na przepis art. 11 ust. 1 u.r.p. dotyczący wolności słowa, który stanowi, iż radca prawny przy wykonywaniu czynności zawodowych korzysta z wolności słowa i pisma w granicach określonych przepisami prawa i rzeczową potrzebą. Nadużycie wolności, stanowiące ściganą z oskarżenia prywatnego zniewagę lub zniesławienie strony, jej pełnomocnika lub obrońcy, kuratora, świadka, biegłego lub tłumacza, podlega ściganiu tylko w drodze dyscyplinarnej.

W kontekście gwarantowanej radcy prawnemu wolności słowa należy wskazać na przepis art. 38 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, szczegółowiej zaś na postanowienie ust. 2 w zw. z ust. 1, który stanowi, że radca prawny korzystając przy wykonywaniu zawodu z wolności słowa nie może w swych zawodowych wystąpieniach grozić postępowaniem karnym lub dyscyplinarnym. Zakazem na tej podstawie objęta jest działalność zawodowa radcy prawnego czyli zachowania i czynności pozostające w związku z wykonywaniem zawodu.

Komisja Etyki i Wykonywania Zawodu podziela w zasadzie ugruntowany w tej sprawie pogląd ogólny, że *„zasady określone w rozdziale 5 działu III KERP nie dotyczą osoby będącej wprawdzie radcą prawnym, ale która występuje we własnej, prywatnej sprawie lub która działa w sferze publicznej jako obywatel, nie zaś jako pełnomocnik”* (tak. T. Scheffler (red.), Kodeks

Etyki Radcy Prawnego. Komentarz. Wyd. 3, Warszawa 2021, kom. do art. 38). *Prima facie* przedstawione przez radcę prawnego potencjalne zachowanie radcy prawnego, jako że nie dotyczy wykonywania zawodu, nie podlega wolnościom ale i ograniczeniom wynikającym z przepisu art. 11 u.r.p., jak również postanowieniom art. 38 ust. 2 KERP. Szczegółowsza analiza, która uwzględniać musi także analizę postanowienia art. 11 ust. 1 KERP, nie uzasadnia już jednak takiego stanowiska.

3.2. Po pierwsze, z zasad etyki wynika, że radca prawny obowiązany jest dbać o godność zawodu nie tylko przy wykonywaniu czynności zawodowych, ale również w działalności publicznej i w życiu prywatnym (art. 11 ust. 1 KERP). Nie istnieje przy tym skodyfikowany, wyczerpujący katalog naruszeń godności zawodu w sferze prywatnej. Wykładni pojęcia „godności zawodu” dokonują w indywidualnych sprawach organy orzekające samorządu radców prawnych. Dotyczy to także zachowań w tych sferach, które nie są związane z wykonywaniem czynności zawodowych przez radcę prawnego. Wśród przykładów takich naruszeń, uznanych za niegodne wymienia się:

„1) nieregulowanie przez radcę prawnego lub nieterminowe regulowanie swoich zobowiązań – co doprowadza do wszczynania przeciwko radcy prawnemu postępowania sądowego oraz postępowania egzekucyjnego;

2) unikanie przez radcę prawnego płacenia alimentów;

3) kierowanie przez radcę prawnego pojazdem mechanicznym w stanie nietrzeźwości;

4) popełnienie przez radcę prawnego przestępstwa;

5) znieważenie przez radcę prawnego funkcjonariuszy policji podczas wykonywania przez nich czynności;

6) doprowadzanie przez radcę prawnego do awantur domowych” (tak. T. Scheffler (red.), Kodeks Etyki Radcy Prawnego. Komentarz. Wyd. 3, Warszawa 2021, kom. do art. 11).

3.3. Po drugie, nie tracąc z pola widzenia, że radca prawnych zamierza podjąć przedstawioną interwencję we własnej, prywatnej sprawie należy zauważyć istotną okoliczność, że treść wezwania do naprawienia szkody ma również zawierać zawiadomienie o treści przepisu kodeksu karnego. Należy zatem rozważyć, czy przedmiotowo, sformułowanie takiego pisma przez radcę prawnego naruszyłoby treść postanowienia art. 38 ust. 2 KERP. Wydaje się, że nie można tego wykluczyć. Pominąwszy bowiem oczywiste przypadki, gdy treść wystąpienia zawiera groźbę postępowania karnego, czy „warunkuje” np. odstąpienie od skierowania sprawy na drogę postępowania karnego, od spełnienia innych oczekiwań, w tym zapłaty długu, to z naruszeniem art. 38 ust. 2 KERP mamy do czynienia także wówczas, gdy radca prawny grozi

nie tylko wprost, lecz także w „*formie zawoalowanej, ale wystarczająco czytelny dla odbiorcy*” (tak. T. Scheffler (red.), Kodeks Etyki Radcy Prawnego. Komentarz. Wyd. 3, Warszawa 2021, kom. do art. 11). W ocenie Komisji, zawarcie w treści pisma wzywającego do naprawienia szkody, kierowanego przez radcę prawnego wykonującego czynności zawodowe, informacji *post factum* o tym, że czyn popełniony przez adresata pisma jest także penalizowany przepisem kodeksu karnego, w przedstawionym tu kontekście, równoczesnego (głównego) żądania zapłaty odszkodowania, stanowiłby delikt dyscyplinarny.

3.4. Po trzeciej, wskazać należy, że niezależnie od wąskiego czy szerokiego podejścia do przedmiotowego zakresu obowiązywania Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, czyli ingerencji jego zasad w życie prywatne członków samorządu, we wskazanym przez radcę prawnego przypadku, odwoływanie się w treści wystąpienia radcy prawnego do osoby wzywanej do zapłaty odszkodowania, do przepisów karnych nie mieści się w wolności słowa, rzeczowej potrzebie ani w granicach określonych przepisami prawa, w zgodzie z którymi powinien być radca prawny przy wykonywaniu czynności zawodowych (art. 11 ust. 1 u.r.p.). Zdaniem Komisji, postanowienie art. 38 KERP wyznacza ramy etyczne dla wypowiedzi radcy prawnego. Zakazuje określonego zachowania, *a contrario*, zachowanie sprzeczne z art. 38 ust. 2 KERP jest zachowaniem nieetycznym i jako takim niegodnym zawodu radcy prawnego. Konsekwencją czego jest, że radca prawny obowiązany do dbałości o godność zawodu, powinien odnosić ten obowiązek także do życia prywatnego. W tym konkretnym przypadku, skoro projektowana treść pisma radcy prawnego budziłaby uzasadnioną wątpliwość co do swej zgodności z postanowieniem art. 38 ust. 2 KERP gdyby miała być podejmowana przez radcę prawnego przy wykonywaniu czynności zawodowej, to również należałoby uznać taką treść pisma za niegodną osoby wykonującej zawód radcy prawnego, gdyby miała zostać działana w życiu prywatnym.

3.5. W ocenie Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych radca prawny powinien uwzględnić wagę i znaczenie etycznego ograniczenia wynikającego z postanowienia art. 38 ust. 2 KERP, także wobec uznawanych za niegodne zachowań radców prawnych w życiu prywatnym, wskazanych powyżej w pkt 3.2. Przyzwolenie na wyłączenie zamierzonej aktywności radcy prawnego w życiu prywatnym, w interesie własnym radcy prawnego, spod działania Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, byłoby przyzwoleniem na funkcjonowanie „podwójnych standardów” zachowania. Postanowienia Kodeksu Etyki Radcy Prawnego nie mogą podlegać interpretacji, która sanowałaby istnienie podwójnego standardu w działalności zawodowej oraz życiu prywatnym.

3.6. Opowiadając się przeciwko przyzwoleniu na funkcjonowanie „podwójnych” standardów, w opinii Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych, projektowana treść pisma w prywatnej sprawie kierowana przez radcę prawnego, a zawierającego obok żądania naprawienia szkody także wskazanie przepisu kodeksu karnego, narusza postanowienie art. 11 ust. 1 w zw. z art. 38 ust. 2 KERP.

4. Podsumowanie.

Poinformowanie przez radcę prawnego w sprawie prywatnej, w piśmie tego radcy prawnego wzywającym adresata pisma do naprawienia szkody o tym, że zachowanie osoby, do której kierowane jest wezwanie prowadzi nie tylko do roszczeń odszkodowawczych, ale także o treści art. 288 KK (tj. uszkodzenia mienia), narusza postanowienia art. 11 ust. 1 KERP w zw. z art. 38 ust. 2 KERP

Opracowanie:

r.pr. dr Katarzyna Palka-Bartoszek

Przewodniczący

Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu

Krajowej Rady Radców Prawnych

r.pr. Ryszard Wilmanowicz